

Asia: VN/1227/2024

Hallituksen esitys jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta koskevaksi lainsäädännöksi

Osaamistiedot

Onko ehdotettu laki valtakunnallisesta jatkuvan oppimisen osaamistietovarannosta selkeä? Jos ei, mikä siinä on epäselvää?

Pro Lukio ry:n näkemyksen mukaan ehdotettu laki on selkeä.

Onko teillä huomioita osaamistietojen hyödyntämismahdollisuuksista ja reunaehdoista pykälissä 7 ja 8?

Ehdotettu 8 pykälä on ristiriidassa tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 2 kohdan kanssa. 8 pykälässä todetaan, että suostumuksen peruminen ei vaikuttaisi aikaisempiin luovutuksiin. 17 artiklan kohdan 2 mukaan rekisterinpitäjän on lähtökohtaisesti ilmoitettava käyttäjän halusta tulla unohdetuksi muille rekisterinpitäjille, joille tietoa on luovutettu.

Muita huomioita ehdotetusta osaamistietovarantoa koskevasta sääntelystä?

Nykyisissä valtakunnallisissa opinto- ja tutkintorekistereissä tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat muun muassa koulutuksen ja opetuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät sekä Opetushallitus. Lakiehdotuksen pykälässä 5 ei opetuksen järjestäjää ole mainittu yhteisrekisterinpitäjänä. Sen sijaan mainitaan, että alkuperäisellä rekisterinpitäjällä on vastuu alkuperäisten tietojen eheydestä. Tämä koskisi myös lukioita, mikäli tulevaisuudessa myös ylioppilastutkintoja tallennettaisiin osaamistietovarantoon.

Pro Lukio katsoo, että Opetushallituksella tai muulla yhteisrekisterinpitäjällä tulee on järjestelmä, joilla tietojensiirto tapahtuu. Opetushallituksella tai yhteisrekisterinpitäjällä tulee olla vastuu suostumuksen keräämisestä.

Ennen osaamisprofiilin laatimista käyttäjää tulee tiedottaa ymmärrettävästi annettavien tietojen vaikutuksesta henkilötietosuojaan. Palvelun tietoturva on varmistettava. Käyttäjän digitaidot ja ymmärrys tietojen käsittelyyn liittyen on huomioitava. Tämä on erityisen tärkeää lukiokoulutuksessa, koska alaikäisten oppilaiden tietosuoja tulee käsitellä erityisen huolellisesti.

On myös tärkeää, että osaamistietovarannon käyttäminen on mahdollista myös ilman profiilin luomista eikä sitä edellytetä myöskään jatkossa osana opiskelun suunnittelua tai jatko-opintoihin hakeutumista.

Jää epäselväksi, voiko käyttäjän henkilötietoja hyödyntää tekoälymallin kouluttamiseen osaamistietovarannossa. Mahdolliset riskit tulee huomioida ja käyttäjälle tulee mahdollistaa omien tietojen käyttökielto tekoälyn koulutustarkoituksiin.

Koulutustarjonnan tiedot

Onko opinto- ja tutkintorekisterilakiin ehdotettu luku jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan tietovarannosta selkeä? Jos ei, mikä siinä on epäselvää?

Pro Lukion näkemyksen mukaan luku on selkeä.

Onko palveluun sisällytettävä, pykälien 22 b ja 22 c mukainen koulutustarjonta tarkoituksenmukainen?

Pro Lukio katsoo, että palvelun käyttäjän tulisi saada halutessaan ehdotuksia eri kouluasteiden koulutuksen tutkinnon osista ja tutkinnon osaa pienemmistä kokonaisuuksista. Osaamisprofiili voisi hyödyttää koulutuksen henkilökohtaistamisessa. Lukio-opiskelija pystyisi rakentamaan jo lukioaikanaan itseään ja tulevaisuuttaan palvelevan opintopolun, johon yhdistyy sekä lukio-opintoja että muita opintoja.

Muita huomioita ehdotetusta koulutustarjonnan tietovarantoa koskevasta sääntelystä?

Koulutustarjonnan tietovaranto parantaisi koulutusten näkyvyyttä ja saavutettavuutta. Se helpottaisi lukiolaisia omien vahvuuksien tunnistamisessa, sekä nykyisten että jatko-opintojen suunnittelussa. Palvelu tukee hallitusohjelman kirjauksia, kuten oppilaanohjauksen vahvistamista, yksilöllisten koulutuspolkujen edistämistä ja työmarkkinoiden tarpeiden parempaa huomioimista koulutuksessa.

Mitä ilmeisemmin lukioiden olisi tallennettava koulutustarjonnan tietovarantoon ylioppilastutkintoja. Tallentamisesta aiheutuu lisätyötä. Opetushallituksen tulisi ohjeistaa ja tukea lukiota palvelun käyttöönotossa ja työn toteuttamisessa.

Muita huomioita

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Kielivalintoina koulutusvaihtoehdoissa sekä palvelussa itsessään tulisi huomioida virallisten kielten lisäksi englanti. Englannista hyötyisi moni suomea, ruotsia tai saamea ei-äidinkielenään puhuva lukiolainen.

Palvelussa tulee huomioida eri käyttäjäryhmien tarpeet ja osaaminen. Ei-tutkintoon johtavat tutkinnot tukevat myös oppijaa. Koulutuksellisen tasa-arvon tulee toteutua.

On huomioitava myös nuorten käyttäjien kokemus ja asenteet digialustojen käytössä. Mikään alusta ei korvaa henkilökohtaista kontaktia ja hyvää oppilaanohjausta. Valtioneuvoston julkaisemassa selvityksessä (Tuomi, Ilkka; Hautamäki, Antti; Ketamo, Harri: Työmarkkinatieto digitalisoituvassa Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:24, s. 175) todetaan, että nuorien valintoihin vaikuttavat omien kiinnostuksen kohteiden lisäksi vahvasti myös muiden mielipiteet. Henkilökohtaiset suositukset ovat nuoren opintojen valinnalle kuin tärkeämpiä kuin vaikkapa verkkosivustot. Tietoa tarjoavien alustojen hyötyä lukiolaiselle lisää opinto-ohjaajien asiantuntemus niiden sopivuudesta. Lukioiden opinto-ohjaajien tulisikin saada koulutusta, jotta he osaisivat hyödyntää käytettävissä olevaa uusia palveluita.

Taskinen Marika

Pro Lukio ry - Marika Taskinen, Pro Lukio ry:n toiminnanjohtaja ja Tarja Aro-Kuuskoski, Pro Lukio ry:n hallituksen puheenjohtaja